

Мергьяматлу, Регьимлу
Аллагьдин тварцелди!

السلام

АССАЛАМ

www.assalam.ru

НА ЛЕЗГИНСКОМ ЯЗЫКЕ

ДАГЪУСТАНДИН МУСУРМАНРИН ДИНДИН ИДАРАДИН ГАЗЕТ

№ 4 (119) апрель 2009 г. / рабиу-ль-ахир - джумаду-ль-аввал 1430 г. / Лезги члалал вацра садра акъатзава. Къимет 15 манат

ЮБИЛЕЙ

Гьурметлу динэглияр!
Алай 2009-йис чи лезги члалал акъатзавай «Ассалам» газет патал къетлен йис я. 10 йис идалай вилик Муфтий Агмад-гъажи Абдулаев кыле аваз Диндин идарадин руководство «Ассалам» газет лезги члалални акъудунин къарар къабулнай. 1999-йисан 1-июндиз чи газетдин сад лагъай нумра чапдай акъатна. Алай йисан июндин вацра редакцияди газетдин 10 йисан юбилей къейд авун ва гъа идахъ галаз алакьалу яз юбилейдин нумра акъудун къетнава. Гъаниз килигна чна газет келзавай динэглийривай 25-майдалди редакциядиз чи газетдикай

Ассалам-фото

чпин фикирар, хийирлу меслятар авай чарар рекъе тун тлалазва, чна абур чи юбилейдин нумрада чапда.

Юбилейдин нумра гъазуруник куь пай кутаз тади ая, гьурметлу газет келзавай бур.

ИСЛАМДИН ЖАВАГЬИРАР

Пайгъамбаррин тарихдай

(Къясас аль-Анбияъ)

Саид-афанди АЛЬ-ЧИРКАВИ

Эвел – алатай нумрада

Адам халкъ авуникай

Халикъди инсанар халкъ авунин гъакъиндай Вичин эбеди фикир кылиз акъудунин къарар къабулайла, Ада халкъарин къадим буба халкъун къетна. И фикир кылиз акъуддай вахт атайла, Ам чилихъ элкьвена ва лагъана: «Я чил, За вакай инсанар халкъда. Садбур абурукай Заз муьтгьгьбур жеда, масадбуру Захъ яб акалдач. Яб акал тавурбур За Жегъеннемдиз рекъе твада, муьтгьгь хъайибур - Женнетдиз».

Идалай кьулухъ, Аллагьди Адам халкъ авун патал, Жабраил халкъ гъиз чилел рекъе турла, чили адас минет авуна: «Вун зи патав рекъе турдан Къудратдалди за ваз минетзавази сатимил пай хъайитлани, Къияматдин Юкъуз Жегъеннемдин цукай хуьн патал!» Регьимлу тир Жабраил халкъ регъувилляй цай акъатна физ са затни гвачиз Аллагьдин патав хтана, гьикл хъи, им Аллагьди къабулнавай къарар тир, лагъана: «Ви тварцелди вич цукай хуьн патар хъай минет авурла завай са затни ийиз хъанач». Гъа и тапшуругъ гъаз Микаил рекъе туна ва адан кьилелни ихътин дуьшууш атана. Пуд лагъай сеферда чилел Израил

рекъе туна. Чил адахъни минетзавай саягъда элкьвена. Адаз чилин язух атана, амма Аллагьдин тапшуругъни кылиз акъуд тавуникай регъуь хъана ва лагъана: «Зун ви патав рекъе Тунвайдан Къудратдалди за вавай Адаз акси экъечл тавун ва хъел тагъун патар хъай минетзава». Ахпа Израилди Адам тапшуругъ кылиз акъудун яз чил гъаз хтана. Гъар жуьредин дагъларилай ва дуьзенрилай, хъуьтуьл ва кьели, чулав ва яру накъв къачуна Аллагьдин вилик гъана ада. Ахпа ажалдин малаикди Аллагьдин тапшуругъдалди и накъв ширин, туькьуьл ва укьлуь целди ишиниз туна. Ийизин тламдилай аслу яз Адаман несилрин кылихари гъар жуьрединбур хъана.

Чил арадал атуьн рангунилай ва чкадилай аслу яз, Аллагьди инсанарни халкъна, гъар жуьре члаларал рахазвай бур, иербурни иер туширбур, хъсанбурни писбур, чулавбурни лацубур.

Ахпа Аллагьдин эмирдалди и накъвадикай Адаман кьилуб халкъна руьгъ авачиз са къадар вахтунда ам малаикар физ-хквезвай Женнетдин варин патав эцигна. Аллагьдиз клан хъайивал халкънавай беден, адан къакъанвал, риклиз чимивал акурла малаикар икьван члалалди чпиз такур шейиниз хъиз, мягътел яз адас килигзавай.

КЪУРЪАНДИН ТАРЖУМА

Къуръан таржума ийидайла амал авун лазим тир шартлар

Къурамуьгъаммад-гъажи Рамазанов

– Къуръан я туш хъи, адан тафсирар (баянар) таржума ийизвайда гьихътин шартларал амал авун лазим я?
– Винидихъ къейд авунвай шартларикай рахалалди вилик Къуръан дуьм-дуьз, царбацар таржума авун къадагъа алай кар тирдакай лугъуз кланзава. Ам Сад Тир Аллагьдин гаф хъуниз килигна, анжах баян гана, гъавурдик кутуна кланда. Вири инсаниятдивай Пак тир Ктабдив, адан са сурадив барабарди арадал гъиз жедач.

Сад тир Аллагьди Къуръанда лугъузва (мана): «Нагагъ Чи лукл тир Пайгъамбар Мугъаммадал рекъе тунвай Къуръандин гъакъикъивилел, дуьм-дуьзвилел куьне шаклувал гъизватла, адан члалан гуьзелвилел, насигъатдив ва дуьз рехъ къалурунив барабар тир са сура хъайитлани

Ассалам-фото

гъваш ва Аллагьдилай гъейри куь шагъидар гъваш, нагагъ куь гъахълувал тестиькариз жедайбур аватла» (2:23).

» 10

Нумрада:

5

ЧИР ХЪУН ХЪСАН Я

Шариатдин месэлайра вагъабитрин ягъалмишвал

7

ИСЛАМДИН КЪАНУНАР

Азан

9

ИСЛАМДИН КЪАДАГЪАЯР

Исламда эвтаназиядиз ихтияр авани?

11

АС-САЛАМЧИК

Ада вичихъ галаз аял нисинин тлуьн нез тухвана

ЖУМАРТВАЛ ЧПИЗ ЖЕННЕТ ГЪАЗУРНАВАЙБУРУН ЕРИ Я

Гъадис

РУГЪАНИЙРИН КЪАЙГЪУЯР

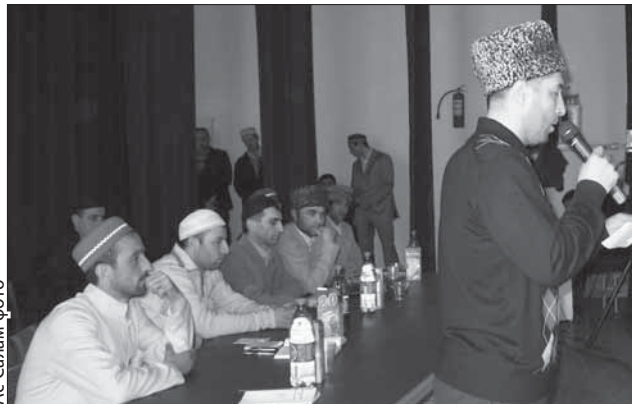
Къиблепатаң Дагъустанда межлисар

Къурагъ района

14- мартдиз Къурагъ райцентрал алай культурадин Квал сиви-сивди инсанрив ацанвай. Мавлид кыле тухузва лугъдай хабарди и юкъуз иниз хурун жемят, и райондин хуерерай, гъакни кунши районрай алимар кватна. Межлисдиз гъакни кыле Къиблепатаң Дагъустанда РД-дин Муфтийдин векил Сулейман-гъажи Тагъибекоев аваз алимрин са десте ни атанвай.

Межлис лезгийрин арада твар-ван авай нашидар лугъзвайди тир Заур Салигъова Къуръандин аятар келунилай башламиш хъана. Къурагърин хурун мисклиндин имам Шамиль-гъажи Омарова атанвай мугъманар тебрик авуна, межлиса иштирак авунай атанвайбуруз виридаз чухсагъул лагъана.

Ахпа межлисдал сад садан гуьгъуналлаз экъечиз

Ас-Салам-фото

алимар рахана. Кватл хъанвайбуру Агъул райондин имам Къурбан Рамазанован, Мегъарамдхурун

мисклиндин имам Юсуф Къурбанован, Табасаран района ДУМД-дин векил Абдулмалик-гъажи Мегъамедбекован, Цийи Къурушдила тир алим Мугъаммад-гъажи Хидирован, Докъузпара райондин имам Абдуллагъ Хидирован, Ахцегъ района «Ассалам» газетдин векил, алим Сулейман Байрамован ва масабурон вязерихъ дикъетдивди яб акална. Рахунрин арада жемятди санал мавлидар келна. Межлисдал экъечна рахай и райондин Ашарин хуеряй тир агъсакълал, чи газетдин терефдар Буба Агъмедова Пайгъамбардиз бахшнавай вичин шиирар келна.

Межлисдал атанвайбурун арада исламдин тарихдай тухвай викторинади кватл хъанвайбурук еке гъевес кутуна. Суалриз дуьз жавабар гайибуруз къметлу пишкешар багъишна.

Ахцегъ района

Ас-Салам-фото

Къиблепатаң Дагъустандин алимрин нубатдин межлисар 21-мартдиз Ахцегъ райондин Луткунрин ва 28- мартдиз Къакарин хуере кыле фена. Агъалийри чпин имамар кыле аваз атанвай мугъманар гуьрметдивди къабулна. Межлисар мавлидар келунилай башла-

мишна. Ахпа Мегъарамдхурун мисклиндин имам Юсуф Къурбанова («Исламда уьмуьрдин макъсад»), Агъул райондин имам Къурбан Рамазанова («Исламда садвал»), Ахцегъ района «Ассалам» газетдин векил Сулейман Байрамова («Аллагъдин истемишунар кылиз акъудун»), Къурагърин хурун мисклиндин имам Шамиль-гъажи Омарова («Садакь ва адан лайихлувилер»), Сулейман-Стальский райони Гъетегърин хурун мисклиндин имам Сагъиб Рагъманова («Вагъабизм ва адакай авай зарар») вязер авуна. Межлисрал геждалди мавлидар келна, садакьяар пайна.

Мегъарамдхурун района

Ас-Салам-фото

Пайгъамбар хайи Рабиу-ль-аввал вацра, 29- мартдиз, Мегъарамдхурун райондин Оружбайрин жемятдини мавлиддин межлис кыле тухвана. Къейд авун лазим я, межлис хъсан тешкиллувилел тафаватлу тир.

Рагъ алай гуьлуьшан юкъуз хурун ачух майдандал, лазим тир вири тадаракарни гъазурна, жемятди алимар гуьзлемишзавай. Межлис ачухай хурун мисклиндин имам

Ислам Къагъриманова хурунвиар атанвай мугъманрихъ галаз танишарна. Оружбайрин администрациядин кыл Маидин Агъмадова вичин ва жемятдин патай мугъманриз хвашкелди малумарна ва гъакни мажлисдал ийидай вяз-насигъатри вирибурун иман клеви ийидайдак умуд кутуна.

Ахпа мавлидар келлиз имамар рахана. Межлисдал хъайи чими гъиссериз ва инсанри рикливай яб гуниз килигна алимрин гафарни рикле ацукъдайбур хъана. Мяркат давам хъайи къвед-пудсят гъик акъатнати чир хъанач.

Нетижата ихътин фикирдал къевезва, чи халкъ тупламишдай ва дуьз рехъ къалурдай и жуьредин мярекатар лазим я ва инсанарни абурухъ цигел я.

Къуй Оружбайрилай ва мажлисар кыле тухузвай амай жемятрилай вири Лезгистанди чешне къачурай.

Са шакни алач, абурукай жезвай чехи берекатди чи ватангълияр гъамишалугъ хушбахтвилев агакъарда. Аллагъ квейлай рази хъурай!

Хив района

Ас-Салам-фото

Дардархурун мисклиндин тарих

Виридаз малум тирвал, дин къадагъа авур Совет гукуматдин девирда, диндин имаратар, мисклинар, медресеяр мусурманривай вахчуна, къуьлуьн складриз ва маса чайриз элкъуьрнавай. 90-йисарин сифте кылер, абур дингълирийрив вахгунин гъакиндай Россиядин Президентдин указ акъатна. Анжах са чайра бязи жавабдар къулуьгъийри и указ-

дал амал ийиз тади къачузвачир. Ихътин дуьшуьшрал чун къени расалмиш жезва, иллаки Къиблепатаң Дагъустанда. Месела, Хив райондин Дардархууре мукъва къведальди мисклин авачир. Гъа са вахтунда, бубайрин заманада эцигнавай мисклин магазин хъиз ишлемишзавай. Куьн гъавурда акъурвал, чехи пай магазинрай хъиз инайни динди гъарамнавай ички-папрус маса гузвай ва гъадан къене хъвазчулгузвай. Гъелбетда, ихътин гъаларал акъул авай гъар са

инсанди наразивал ийида. Гъатта магазиндал кваллахзавай дардархурунви Шагъерей стхадини и кардал вич рази туширди малумарна. Гъавилляй Дардархурун жемятди мисклиндай магазин акъудун месэла фадлай къарагъарзавай. - Я инал кваллахай са касдизни и карди чин гайиди туш, хийир хъайиди туш, - лугъуз хиве къазвай Шагъерей. Гъелбетда, бубайри а ибадатхана гъа кар патал эцигнавачир къван! Ам виридан пай квай, дуьаяр авуна кванзавай вакъадин чка я.

Жузунар авурла, чаз адакай мад мисклин хъувунал нарази са касни жагъанач. Акл ятла, амуькзавайди тек са бязи тешкиллувилев месэляяр гъалун я. Ибурни, Шагъерей лагъайвал, Хивдин Райподин председателдай аслу я. Райподин председателди лагъана: "Чалайни чехи идара авайди я!", ва чун Дагпотребсоюздин председателдин патав Махачкъаладиз ракъурна. Эхирни, Дагъус-

тандин Муфтийдин тварцихъай Дагпотребсоюздиз кагъаз рекъе турла квалах туьквена. И идарадин чехибуру Дардархурун же-мятдин талабун жезмай къван фад кылиз акъудна кванда лагъай къарар къабулна.

Гила, гуьрметлур, вучиз чна галай-галайвал и мисклиндин тарих ахъайзава? Амайбурузни чешне хъун патал. Алимри лугъузва, мусурманар яшамыш жезвай чкада азандин ван тахъайла, гъа са вахтунда, мисклин кутуг тавур рекъера ишлемишайла, ана авай вири инсанриз гунагъар хъызва. Бес къе чахъ ихътин гъалда авай хуьрер тимил авани?

Гила са къе гаф мисклин ачухунин мярекатдикай. Сад лагъайди, Дардархурун мисклин жемятдив вахкунин югъ, чи играми Мугъаммад Пайгъамбар () хайи Рабиу-ль-аввал вацрал гъалтна. Им тарихда амуькдай кар я. Ана хъайи мажлисдални кунши хуерерай, районрай мугъманар кватл хъанвай.

Вучиз лагъайтла, гъавурда авай гъар са мусурман патал жуван Ватанда са Аллагъдин квал артух хъун шад жедай вакъиа я. Мажлисдални Диндин идарадин векилар, алимар, имамар, хурун Совет, участковый ва агъсакълалар рахана. Вирида мисклин мубарак ийиз шадвал малумарна. Мажлисда иштирак авур Хъуьквар хурун аялри квейлай мавлидри ва Къуръандин келимайри вири гъейранарна. Куплунин вахт алуькхайла, азан келна ва мисклинда сад лагъай жемятдин капл авуна. Ахпа мисклин эцигай ата-бубайрин руьгъерихъ зикрияр ва дуьаяр келна. Аллагъ рази жедай ихътин квалах хъана. Кватл хъанвай вирибурун риклерни чими гъиссерив ацана. Им инсанрин чинрай аквазвай.

Къуй къенлай къулуьхъни Дардархурун мисклинда азандин ван ва капл-теат кими тахъурай.

Амин!

Чи мухбир

ИСЛАМДИН ЖАВАГЪИРАР

1 « Рекъелай алатнавай Иблисди Адаман ﷺ гуъзел къамат акурла фикирна: «Им вуч паталди халкънавайди я?» - лагъана, пехилвили куз Адаман ﷺ патав фена, ада гъил эцяна.

Беденда ачух чка акурла ам сивяй фена экъечна ва малаикар ахтармишун патал абурухъ элквена: «Нагагъ Аллагъди ам квелайни чехи дережадиз хкажайтла, куъне вуч ийида?» Малаикри жаваб гана: «Адан эмирдиз муътуъгъ жеда». Вич-вичивай квахай Иблисди вичин нефсиниз лагъана: «Нагагъ Аллагъди ам залай виниз акъудайтла, зун гъич садрани адаз (Адамаз) муътуъгъ жедач. Нагагъ ам залай вини дережадиз акъудайтла, за ам къиникъал къведай гъалдиз гъида» - икI лагъана ада вичи-вичиз къин къуна. ИкI вичин такабурулувайяй ам Аллагъдиз акси экъечна.

Куъне садра фикир це, гъурметлубур, тек са жуван чирвилерал амал ийиз жедали? Муъминар (инанмишбур), такабурулувал гъихътин кутуг тавур гъисс ятла, иблис куъз муътуъгъ хъанатла килиг садра! Аллагъдин Къудратди халкънавай Адамаз ам гъихътин пехилвилерай килигнатла аку садра! Беденда руъгъ тун тавунвайдахъ галаз гъуъжетар къадай къван къадал ам вучиз атана, адаз вуч бес жезвачир? Иблисдиз къван илим (чирвилер) садазни ганвачир. Ада ийизвай крарив барабарбурни авачир. Чилерал ва цаварал ада сужда тавур гъичI са пипини авачир. Яхъур агъзур йисан къене ам Женнетда хъана. Къад агъзур йисан къене вязер келна, муъжуъд агъзур йисан къене ам муаллим хъана, къуд агъзур йисан къене ада Аршдилай тлавафна (элкъуън). Къанницуд агъзур йисан къене ада равгъанийрал (руъгъерал) ва къурбиюнийрал (малаикриз мукъвабур) агъавална.

Сад лагъай цаварал адаз Абид, къвед лагъай – Загъид, пуд лагъай – Ариф, къуд лагъай – Вали, вад лагъай – Такъи, ругуд лагъай – Гъаррис, ирид лагъай – Азиз лугъузвай.

Лавгъу-ль-магъфузда (Хранимые Скрижали - Хуъзвай Къулар) адан твар иблисдин твар хъиз кхъенвай. Амма Аллагъдин сирлу чирвилера адан эхир хъсан терефдихъди авачир ва гъавилляй адан крар вири чтуру терефдихъди элквена.

Жуван краралди ва чирвилералди дамах ийидалди абуру авач лагъана ишехъиз ацукъайтла хъсан я. Пис инсанрихъ галаз хъсанвал ийидалди, пис крар ийиз хъсанбур клан хъайитла хийрлу я.

Я Аллагъ, вуна чун уджбудикай (жуван вилерал жуван крар артух акулникай) ва риядикай (винел патан къалурун) хуъх.

Адамал ﷺ чан гъун

Адамал ﷺ чан гъун патал Аллагъди руъгъдиз адан мефтледиз фин эмирна. Амни кагъулдаказ, кланзни-такланз адан мефтледиз гъахъна. Руъгъ аниз гъикI такланз фенатла, гъакI анай экъечни ийида лагъана.

Аллагъдин эмирдалди руъгъ мефтледа агъзур йисан къене хъайидалай къулухъ ам вилерал эвична. Вилерай килигайла адаз накъвадикай халкънавай вичин беден акуна, ахпа

Пайгъамбаррин тарихдай

(Къисас аль-Анбияъ)

руъгъ япар галай патахъди фена ва адаз малаикрин тасбигъдин (Субгъана Аллагъ – Аллагъдин тарифдин) гафгарин ван хъана. Руъгъ нерив агакъайла Адама ﷺ тирхъ яна, сивел «Альгъамду лиЛлагъ» Аллагъдиз шукур гъана, Адан тарифна. «Яргъамука раббука, я Адам» (къуй Аллагъдин регъимдик хъурай вун, я Адам) лагъана, Аллагъди Вичи жаваб гана. Руъгъ хурудив агакъайла адаз къарагъиз клан хъана, амма алакънач. Руъгъ руфунив агакъайла адаз гишин хъана. Гъа икI руъгъ агакъай къван чкайрал бедендин паярни арадал къвез эгечна: кIарабар, як, иви, чIахачIахар. Аллагъди Адамал ﷺ виридалайни тамам къаматдаваз чан гъана ва ам виридалайни хъсан кIалубдаваз халкъна.

Ахпа Аллагъди Адамал ﷺ чамрал хъиз алукина ам Женнетдиз тухвана. Адан партал нур гуз акъвазнавай

Адамал ﷺ чан гъун патал Аллагъди руъгъдиз адан мефтледиз фин эмирна. Амни кагъулдаказ, кланзни-такланз адан мефтледиз гъахъна. Руъгъ аниз гъикI такланз фенатла, гъакI анай экъечни ийида лагъана.

туларин кикериз ухшар къелечди тир, гуъгъуънлай Адам ﷺ муътуъгъ тахъайдалай къулухъ, ам адан бедендал алкIана хамуниз элквена.

Адаман ﷺ къулан тарце Гъабиб Мугъаммадан (къуй адал саламар ва салаватар къурай) нур туна ва ам хуън патал тагъкимарна. Малаикри Адаман ﷺ патав жергеда акъвазна Агъмадан ﷺ нурдиз салам гана. ДатIана вичин гуъгъуъна аваз адал саламар гъиз къекъезвай малаикар акурла Адам ﷺ мягътел хъана ва Аллагъдивай и кардин гъикмет вуч я лагъана, хабар къуна. Сад тир Аллагъди гъавурдик кутуна хъи, бес абуру Агъмадан ﷺ нурдин тарифзава. Ахпа Адама ﷺ Аллагъдивай и нур аквадай чкадал вичин пелел гъун тIалабна. Аллагъди тIалабун къилиз акъудайла малаикар Адаман ﷺ вилик акъвазна. Адаман ﷺ тIалабуналди Аллагъди и нур адан чехи туларин кикерал гъана. «Маргъаба Гъабиби» (Хвашкелди, КIаниди) лагъана, вичин чехи туларин кикериз темен гана хъиз, абуру вилеривай гуъцина.

«Я Аллагъ, вахт вахтуналди, чилерални цаварал Жуваз кландайвал халкъзавайди, вири алемдин гъикмет чизвайди, Гъабибдин (Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ – ред.) еке деражадин гъакъиндай шагъидвалзавайди, чавай са затни истемеш тавуна, чи язух ша. Вун Сад тирди чир хъайибурун, Вун инкар тийизвайбурун, Ви Гъабиб кланзавайбурун, такъатрилай аслу яз сунна хуъзвайбурун ва гъакъикъатдин рекъел элячIнавайбурун хушвилелди къабулзавайбурун».

Идалай къулухъ мадни са гуъзел шей, къве лув квайди халкъна, адан тIвар – Маймун тир. Жабраилди ﷺ ам къенеррилай къунвай, Микаил ﷺ эрчи патахъай акъвазнавай, Исрафил ﷺ - чапла, Адам ﷺ адал акъахна. Женнетдай экъечайла абуру вири ирид цаварал хъана ва Адамаз ﷺ Аллагъди ﷺ халкънавай вири шейер къалурна. «Ассаламу алейкум» гафаралди ада маликриз салам гузвай ва абуруни «Ваалейка Ассалам, я Адам» жаваб хгузвай. Идалай къулухъ мусурманрин арада гъамишалуъгъ яз и жуъреда салам гун амукъна.

Нагагъ са гъинай ятлани жуъребажуъре тегъерда алем халкъ авуникай малуматар жагъайтла, шаклувилик кутамир, гъикI хъи сирлуди гъакъикъатдинни сад-садав гекъигайла баян гузвайбурун макъсад сад тирди чир жезва.

Пайгъамбаррикни гунагъар ква лагъана фикир ийимир, ида куън инанмишсузвилиз мукъва ийида. Абуру авунвай гъалатIар чаз аквазвай хътинбур я. Месела, Сад тир Аллагъди Адамаз ﷺ Женнетда авай къуълуън тарцелай емишар немир лагъанай, амма хъана кланзавайди къилиз акъатун патал адаз чинебадаказ ам тIуъна кланзавайди кхъенвай.

Машгъур суфий, вичиз сирлу терефар чизвай Ибн аль-Арабиди лагъанай: «Нагагъ зун Адаман ﷺ чкадал алайтла, за а тар вири санлай недай. ГъикI хъи, Адама ﷺ авур кар вири хъсан терефар винел акъуддай себебрикай сад хъана, гъатта Гъабибуллагъ ﷺ чилел атунин шадвал, ам халкъун бес жезва».

Женнетда авайла къуълуън тарцин емишрилай алатайла вири дадмишзавайлани Адама ﷺ лезет къачузвай. Са сеферда, ахварикай кватайла, адаз вичин патав Гъава гъаз акуна. Аллагъди ам Адаман ﷺ чапла пата пакун тIвалуникай халкъна. Адаз Гъава хуш хъана. Инал Жабраилди ﷺ Адаман ﷺ рикел Гъавадихъ магъар (некъагъ авунин икърар) гана кланзавайди рикел гъана. Адама ﷺ адавай ам вуч я лагъана хабар къуна. Жабраилди ﷺ жаваб гана: «Пуд сеферда Гъабибуллагъдиз ﷺ салават клел, ам зурятдин сайид (инсаниятдин агъа) я, инсаният патал халкъ авунвайди ва адаз Аллагъди шафаат (Суд дувандин юкъуз тереф хуън) гузвайди я». ИкI Жабраилдин ﷺ истемешуналди Адама ﷺ салават клелна ва Гъавадихъ галаз никъагъ авуна. Адамни ﷺ Гъава Женнетда тунвайди чир хъай-

ила, Иблисди абуру гъикI рекъелай алуддатла, гунагъдал гъикI гъидатла фикирзавай. Пуд виш йисан къене ада Женнетдин варар сакIани аниз физ тежез вилив хвена.

Са сеферда Женнетдай гзаф гуърчег къушра лув гана. Иблисди адавай гзаф милаимдиз икъван иер къуш гъинай я, ам гъиниз физвайди я лагъана хабарар къунва ва вични тухун тIалабна. Тавус къушра хабар къуна: «Бес вун жув вичиз аниз фидач?» Вичин ниятар чуънуъхна хъиз, иблисди жаваб гана, гуя вичиз аниз чинебадаказ физ кланзава лагъана. «Завай жедач, - лагъана тавус къушра, амма за ви патав гуълягъ рекъе твада, ада ваз куъмекда». Ам вичи гайи гаф къилиз акъудун патал гуълягъдин патав фена ва лагъана: «РикIинихъ малаикрикай сад тир мукарамнирикай (мукъвал авунвайбурукай) сад акъвазнава, адаз въз ийиз кланзава, гъваш ам иниз». Гуълягъдиз и кар гзаф хуш атана ва ада ракларихъди тади авуна. Ракларихъ къве душманни са меслятдал атана ва гуълягъди вичин сив ахъайна, иблис аниз гъахъна. ИкI малъун (лянет хъайиди) Женнетдиз фена.

Къадагъа авунвай тарцин патав агатна хъиз, иблисди зуърне ягъиз гатIумна. Икъван чIавалди чпиз ван тахъай макъамар япарихъ галукъайла Адамни ﷺ Гъава тарцив агатна. Иблисди гъасятда Адамавай ﷺ къадагъа авунвай тарцин емишрикай сад дадмишун тIалабна. Адама ﷺ лагъана хъи, бес вичизни Гъавадиз и тарцин емишрикай дадмишун къадагъа я. Ахпа иблисди Аллагъдин тIвар къуна тапан къинер ийиз хъана: «Ни и тарцин емишрикай дадмишайтла, ам эбеди яз Женнетда амукъда ва садрани къуъзуъ жедач ва квекай къведакайни малаикар жеда, квез са жуърединни зарар гудач». И малъундихъ инанмиш хъайи, ада чеб макрдиз (тапаз) мукъва ийизвайди хабарни авачиз абуру тарциз мукъва хъана. Эбеди яз Женнетда амукъиз кланзавай Гъавади и тарцин емишрикай дадмишна. Адаз са затни тахъайди акурла Адамани ﷺ емиш тIуъна. ИкI авунмазни адан къилел алай таж аватна ва Адам ﷺ пашман хъана.

Душмандихъ инанмиш хъайи чи диде Гъава Адаман ﷺ гъалатIдиз рехъ гайиди хъана. Гъа икI эмир Гузвайда, гъар са кар гъерекатда Твазвайда, вири себебар селигъаламиш Ийизвайда кхъенвай крар къилиз акъатиз гатIумна.

КъатIама

КВЕКАЙ ВИРИДАЛАЙНИ ХЪСАНДИ ВИЧИН ПАПАХЪ ГАЛАЗ ХЪСАН РАФТАРВАЛ ИЙИЗВАЙДИ Я

Гъадис

ИСЛАМДИН ХАЗИНАДАЙ

Саид-афанди АЛЬ-ЧИРКАВИ

Эвел алатай нумрада

Аллагъдин вилик ферз
тир крарикай
виридалайни

къиметлугур гьибур я?

Аллагъдин вилик ферз тир крарикай виридалайни къиметлуди Адахъ, Адан Пайгъамбардихъ ﷺ, Аллагъдиз хас тир лишанрихъ ва Адан Пайгъамбардиз ﷺ хас тир ерийрихъ (сифатрихъ) инанмишвал хъун я. Гъа ихътин инанмишвал Аллагъди инсандин вилик адан вири хъсан крар къабулун патал эцигнавай шартI я. Аллагъ Цавун тахтунал (Аршдал) ала, я туш хъи, Пайгъамбар ﷺ и уьмуьрдай хъфейдалай къулухъ адалай вичелайни адан асадикай гзаф хийир ава (икI вагъабитри тестикъзава) лугъун, гъакни Аллагъдиз хас тушир лишанар, Пайгъамбардиз ﷺ а жуьредин ерияр гун – вири ибур, суннадал алайбурун фикирдалди, куфр (имансузвал) я.

Къуй чун Аллагъди Адаз Адан Пайгъамбардиз ﷺ и жуьредин ерияр, лишанар хас авуникай ва акI ийизвай инсанрикай хуьрай.

Илимрикай виридалайни

къиметлуди гьим я?

Гъар са инсан патал виридалайни багъа ва чарасуз герек тир илим тавгъид (Аллагъдин Сад тирвал тестикъарун) я. И илимдин ва Адаз хас тир сифетрин куьмекдалди Аллагъ Вич чирзава. Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Гъар са мусурман - гъам итим, гъам дишегъли патал чирвилерихъ къекъуьн чарасуз я». Инал ихтилат инсан Аллагъ ﷻ чирунихъ (познание Аллаха) гъизвай чирвилерикай физва, «чирвилер» лагъай келима чна гъа ихътин манада ишлемишзава. И чирвилерин гъавурда акъаз анжах имандин, Исламдинни игъсандин (риклин сидкъидай ибадат авун) шартIарал бинеламиш хъана жеда.

Аллагъ авайди куь
тестикъзава?

Аллагъ ﷻ авайди чун элкъвена къунвай дуьньяди, адан ачух (загъир) ва чинебан (батIын) терефри тестикъзава. Гъакъикъатдани, гъар са шей вич халкъ авурди ава – ни ам туькIуьрнатIа, устаддиз арадал гъанатIа. МасакIа жедайди туш. Им сад хъиз ракъиниз, вацраз, гъетериз ва халкънавай вири шейериз хас я. Абурухъни чеб Халкъайди ﷺ ава, гъикI хъи, абур чеб-чпелай арадиз атанач хъи. Вири тIебиатдихъ са Халикъ ﷻ ава – Сад тир Аллагъ ﷻ вири шейерал, виринрал агъавалзавайди.

ГъикI ятIани, советрин девирда адетдин мусурмандинни Аллагъ ﷻ авайди туш лугъуз тестикъзавай КГБ-дин къуллугъчидин арада ихътин суьгъбет къиле фена. Гъуьжетрин эхирдай инанмиш касди аллагъсузда ихътин суалар гана: «Гъар са къвалихъ иеси авани?» «Гъар са хуьруьхъ вичин

Къиметлу чирвилерин хазина

регъбер авани?» «Гъар са областдихъ обком авани?» «Гъар са гъукуматдихъ вичин къил авани?» Вири и суалриз аллагъсузда жаваб гана: «Эхъ, ава!» «АкI яз хъайила, - лагъана мусурманди, сад-садахъ галаз къадайвал дуьзендаказ туькIуьрнавай и дуьньядихъни, ихътин къурулушдихъни вичин иеси ава. Вуж я ам?» Инал аллагъсуздаз вуч лугъудатIа чир тахъана са къадар вахтунда лал къена амукъна. Адаз Сад тир Аллагъ ﷻ и дуьньядин Халикъ ва иесиди тирди хиве къаз кичIе хъана.

Маса аллагъсузда мусурмандиз малуматдин тегъерда лагъана: «Нагагъ Аллагъ ﷻ аватIа, заз Ам къалура!» Адаз жаваб яз инанмишда и кас электрикдин ток физвай симинин патав тухвана ва хабар къуна:

- И симинай электрикдин ток физвайдахъ вун инанмиш яни?

- Эхъ! – жаваб гана ада.

- Вун, дугъриданни, инанмиш яни анай ток физва лагъана? – цийи къилелай хабар хъуна ада.

- Эхъ! Гъелбетда, ина ток ава! – инанмишвилелди жаваб гана аллагъсузда.

- ЯтIа, заз а ток гъихътинди ятIа къалура, - тIалабна инанмиш касди.

Аллагъсуздаз адаз вуч лугъудатIа жагъанач.

Сад тир Аллагъдин ﷻ ерийрин гъакъиндай авай чирвилер «Бустан Аваристан» («Авариядин багълар». Авария – аварар яшаммиш хъайи куьгъне чкадин тIвар) ктабда ачухнава. Ни ам къелна ва ада гузвай чирвилерин дережадихъ агакъайтIа, иншаАллагъ ам вичин инанмишвиле рекъелай алатдач.

Шагъададин гафарин

мана квекай ибарат я?

Шагъададин сифте паюнин мана адакай ибарат я хъи, виликди къалурнавай келимайрал бинеламиш хъана, куьне, къеви инанмишвал аваз ва краралди тестикъариз, мецелди ва рикIелди сидкъидай а кардин гъакъиндай шагъидвал ийизва хъи ва, Вичиз ﷻ буржлуди, куьне гъакъикъатдани ибадат ийизвайди, Адалай ﷻ гъейри, маса Аллагъ ﷻ авачирди тестикъун я. Сад тир Аллагъ ﷻ гъакъикъатдин тегъерда чирун, Адаз ﷻ гъуьрмет тавунихъай регъуь хъун, Адан ﷻ ажугъдикай кичIе хъун, Адан ﷻ вилик муьтIуьгъ яз акъвазун, Адавай ﷻ тIалабун, Адан ﷻ истемешунрал амал авун, Исламдин истемешунар, шартIар кваз къун – вири и крар Сад тир Аллагъдиз ﷻ ийизвай къуллугъ авун ва

(Маджмуат аль-Фаваид)

ибадат я. Шагъададин къвед лагъай паюнин мана лагъайтIа, агъадихъ галай шартIарикай ибарат я. Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ Меккеда хайидахъ инанмиш хъун, адан бубадин тIвар Абдулла, дидедин тIвар Амина тирдахъ ва ам Меккадай Мединадиз куьч хъайидахъ (гъижрадихъ), ана ам рагъметдиз фейидахъ ва ана адан сур авайдахъ ягъун. Гъакни Мугъаммад ﷺ Сад тир Аллагъди ﷻ Вичин Садвал тестикъарун патал векилвал гваз рекъе тунвайдахъни инанмиш хъун. Адалай гъейри, пак ва михъи, гъахълу кас я хъунни авурди туш я жени ийидайди туш, вичин вири уьмуьрда ада анжах гъакъикъатдин авай гафар лагъана. Ам вири халкъар, малаикар ва жинерар патал эхиримжи Векил ва Пайгъамбар яз рекъе туна. Адал амал авун патал Аллагъди ﷻ вири халкъаривай, инсанривай истемешна ва адан векилвал инкар авун къадагъа авуна. Халикъди ﷻ Мугъаммадаз ганвай векилвал ва адан пайгъамбарвал тестикъ тийизвайди иман гвачирдай къада. Вичин пайгъамбардин векилвал эхиримжи тиртIани ам и тегъер халкъ авур сад лагъайди тир. Гъа икI, ам пайгъамбардин зунжурда ам акъал-тIарзавай – «Пайгъамбардин муьгъуьр» («хатаму-ль-анбия») ва адалай къулухъ цийи диндин векилвилер гъай пайгъамбарар тежедайди, адан дин та дуьньядин эхир жедалди инкар тийидайди, акъуд тийидайди я. Ада вичел вегъенвай пайгъамбарвал, векилвал михъиз, лап хъсандаказ Аллагъди ﷻ истемешай къайдада инсанрал агакъарна ва къилиз акъудна. Иса Пайгъамбар ﷺ мад цийи къилелай чилел рахкурда ва адан къанун (аш-шариа) чилел раижда.

Сад тир Аллагъди ﷻ къетIен тегъерда Мугъаммадан ﷻ дережа виниз акъудна, Ада ﷻ ам йифиз цаварал хкажна (аль-исраъ ва-ль-миърадж) ва Гъабиб (КIаниди, Багъади) тIвар гана. Ар-Равза аш-Шарифдал (Мединадин мисклинда Пайгъамбар кучуднавай чка) къил чIугур мусурман Аллагъдин ﷻ эмирдалди вичин тереф хуьдайдак акатда.

Ни Пайгъамбардал ﷻ са сеферда хъайитIани саламар гъайитIа (салават), Сад тир Аллагъди ﷻ ахътиндаз цIуд сеферда артух лайихлувилер, артуханвилер гуда. Пайгъамбар ﷻ чирун – им адан куьмекдалди Аллагъ ﷻ чирун лагъай чIал я. Аллагъдихъ ﷻ физвай рекъе чирвал къачунин карда ам гуьзгъуь я.

Къуй Сад тир Аллагъди ﷻ Вичин регъимлувилелди ихътин инанмишвал ва чирвилер вири мусурманрин умметдиз гурай! Амин!

Пайгъамбардин ﷻ са гъадис хъайитIани, ам мусурманрин алимри (гъадисрин имамри) дуьзди тирдан гъакъиндай тестикъайдалай къулухъ кваз такъун ва адал амал тавун - им Пайгъамбардихъ ﷻ галаз санал тефин лагъай чIал я. Къуй чун Халикъди ﷻ ихътин крарикай яргъазрай! Аллагъди ﷻ Пайгъамбардиз ﷻ ахътин бажарагъ гана хъи, ада чпин манадин деринвилел гъалтайла камаллу келимаяр куьрелди лугъудай. Къуръандин ва Пайгъамбардин ﷻ гъадисрин мана чпихъ диндин рекъай тайин тир тамам чирвилер ганвай ксарилай алатайла мад садавайни ачухариз жедач. Чун паталди Къуръандиз баянар гузвай (муфассирар) ва гъадисрин метлеб ачухзавай (мугъаддисар) ксари абурун манадин гъакъикъивилерин хъсандаказ гъавурдик кутазва. Нагагъ са ни ятIани, къилди къилихъ абурун мана чириз алахъунар авуртIа, дуьз рекъелай алатунин хаталувилик ква. Къуй чун Сад тир Аллагъди ﷻ ихътин ксарикай, икI баянар гуз гъавалат хъанвайбурукай хуьрай! Чи Пайгъамбарди ﷻ вичи-вичикди, вичи туькIуьрна гъич са келимани, са гафни лагъанвайди туш. Ада Халикъди ﷻ вичел агакъарай ачухунрай лагъана. Аллагъди ﷻ адаз умметдиз хийир гъайи вири чирвилер гана ва Пайгъамбарди ﷻ инсанрал и дуьньядин ва эхиратдин гъакъиндай агакъар тавуна амай гъич са затIни тунач.

Аллагъдиз гъихътин ерияр
(сифетар) хас я?

Сад тир Аллагъдиз ﷻ 99 тIвар ава. Абуруз гуьзел тир тIварар лугъузва (аль-асмау-ль-хIусна). Вири абур Адан ﷻ ерияр (сифетар) я ва и кардихъни инанмишвал хъун чарасуз я. Са сеферда Халикъди ﷻ Адам ﷺ пайгъамбардивай хабар къуна: «Захъ гъикъван тIварар ава?» Адама ﷺ жаваб гана: «Вири – Ви тIвар я, зи Халикъ!» Адамаз ﷻ чизвай, вири элкъвена къунвайди Аллагъ-Таалади ﷻ халкънавайди, гъавилай адаз гъар санай Аллагъ ﷻ ва Адан ﷻ къудрат аквазвай. Гъавилай Адам пайгъамбардин ﷻ гафара: «Вири – Ви тIвар я!» - Аллагъдин ﷻ къудратдин мана ачухарзавай метлеб ава.

КъатIа ама

Гъадис

АЛЛАГЪДИН ПАТАЙ ЗУРБА ПИШКЕШ ВИЧИН ХЪЕЛ ТУЪХУЪРЗАВАЙДА КЪАЧУДА

ЧИР ХЪУН ХЪСАН Я

Къурамугъаммад-гъажи РАМАЗАНОВ

Шариатдин месэлайра вагъабитрин ягъалмишвал

Эвел – алатай нумрайра

Куплунихъ галаз алакъалу месэлаяр

Суал: Инсанди вичин къайгъусузвилляй ахъагъай куплар къаза хъувун лазим къвезвани?

Жаваб: Бухаридини Муслима чаз хабар гузва: «Хандакъдин патав къиле феи женгера Пайгъамбарди ﷺ хатадай рагъдандин капл ахъайна. Няни хъайила ада ам гъасятда къаза хъувуна».

Муслимани Бухариди мадни хабар гузва: «Асгъабар чувудрин Бану Къурейза таифадин патав феилад, абуру рагъдандин капл ахъайна. Гъабурони гъа нянихъ капл къаза хъувуна». Пайгъамбардин ﷺ гъадисда

лагъанва: «Эгер са ни ятлани ахварал фена ва я риклелай алатна капл ахъагъайтла, къуй ада рикле хтанамазди гъасятда ам къаза хъуурай» (Муслим, Бухари ва мсб.).

Гъа идал асаслу хъана къуд мазгъабдин ругъанийри тесикъарзава: «Эгер хатадай ахъайнавай капл къаза хъувуна кланзаватла, къайгъусузвилляй, фагъумсузвилляй ахъайнавай капл къаза хъувун чарасуз я».

Суал: Са бязибуру куплуна ташагъгуд клелдайла къалурдай тлуб са шумудни са сеферда хкажиз эцигда, чпи шейтандин къилиз тламплар чукъквезвайди я лугъуда. Им авай кар яни?

Жаваб: Къуд мазгъабдикай пуда къалурдай тлуб анжах садра хкажун бес жезва. Анжах имам Маликан мазгъабдин терефдарри тлуб югъурун хъсан яз гъисабзава. Гъакъикъи чешмейрай тлуб са сеферда хкажна ва ам мад югъур тавуна кланзавайди аквазва.

И карни чаз Абдуллагъ бин Зубайра гъана Абу Давуда чал агакъарнавай гъадисдай якъин жезва («Аль-бидъату фи-ль-мафгъуми-ль-исламиийи-ль-гъакъикъ», 83-84-чинар). Капл авунин макъсад анжах ва ам мад югъур тавуна кланзавайди шейтан вучтинди хъуй.

Суал: Куплунал «Аль-Фатихла» сура клелайла «Амин» гафуник «Рабба-ль-Аламин» гафар кукхун дуъз яни?

Жаваб: Дуъзни я ва гъа и кар авун меслятни къалурзава. «Амин» лугъудай гафунин мана «къабул ая» ва я «зи ялвардиз (дуъадиз) жаваб це» лагъай чал я. Аллагъ-Таалади дуъа ийизвайбуруз Вичин (яни Аллагъдин) тварцелди тлалабун эмирзава. Къуръанда лагъанва (мана): «Аллагъдихъ гуърчег тварар ава, куъне гъа и гуърчег твараралди тлалаб ая» («Аль-Агграф» сура, 180-аят). «Рабба-ль-Аламин» гафар Аллагъдин гуърчег тварарикай сад я.

Абурун манани «Я Алемрин Рабби» я. Шариатдин ктабрани «Амин»-дилай къулухъ «Рабба-ль-Аламин» гафар кукхун хъувун меслят къалурзава («Муъни-ль-Мугътаж», 1- том, 223-чин; «Шигъаб» гъашият «Магъалли», 1- том, 218-чин; «Шаргъу-ль-Мафруз», 104- чин).

Имам Шафииди вичин «Умму» ктабда кхъизва: ««Амин» гафунилай гуъгъуъниз «Рабба-ль-Аламин» ва я гъа и манадин гафар лугъун хъсан я» («Итгъаф», 3- том, 78- чин).

Ас-Салам-фото

Суал: Жемятдин капл ийидайла са бязибуру къве къуънтебдилаини (локоть) гзаф ахъайна чпин квачерин дабанар къвалав гвайбурун квачерив эгисда. ИкI дуъз яни?

Жаваб: Капл ийизвай касдиз вичин квачерин арада са черекдилай (пядь - ахъагъайла, кланчлал туплунни къени туплун арада авай мензил) гзаф мензил тун меслят къалурзавач. «Фатгъу-ль-Аллам» ктабда кхъенвайвал (2-том, 239-чин), квачерин арада са черек мензил тун суннат я. Гъа са вахтунда каплзавайдавай вичин квачин клегъебар (щиколотки) къвалав гвайдан клегъебрив агудайтла жеда. Эгер каплзавайда вичин квачер са черекдилай гзаф ачухайтла, аданни къвалав капл ийизвайдан къуънерин арада гзаф мензил амукъзава. Квачерин арада са черекдин мензил турла (Шариатдихъ галаз къадайвал), капл ийизвайбурун къуънерни сад садав агатзава, гъа ихътин куплунай къвезвай сувабни гзаф я.

квачериз тлуш гузва. Каплзавайдаз манийвал авун шариатди клевелай къадагъа авунва.

Пуд лагъайди, и карди (яни квачер къадардилай артух ачухуни) Пайгъамбардин ﷺ гъадисдиз аксивалзава. «Са сеферда жемятдин куплуни вахтунда Аллагъдин Пайгъамбардиз ﷺ жергедай са тлмил вилик акъатнавай кас акуна. Гъа вахтунда Аллагъдин Векилди ﷺ лагъанай: «Я Аллагъдин луклар! Я куъне куъ жергеяр туъклубра, я Аллагъди куъ риклер сад-садавай къакъудда» (гъадис имамар тир Агъмадани Абу Давуда Нуъман бин Баширалай агакъарнава). Нуъмана лагъанай: «Заз Пайгъамбардин ﷺ женгинин юлдашар жемятдин куплунал акунай. Абуру чпин клегъебар (фикир це, квачин туплар ваъ, клегъебар) сад-садав агуднавай, абурун къуънерни сад-садав галукъзавай».

Куъне гила фикир це садра, квачер са метрдин ачухзавайбурувай чпин къуънер сад-садав галукъариз жедани мегер. Гъаниз килигна, жемятдин куплунал акъвазнавайбуру чпин квачерин арада са черекдилай гзаф мензил тун дуъз къвезвач.

Алай вахтунда са бязибуру, капл ийидайла, чпин квачер къвалав гвайбурун квачерив агакъарун патал саки са метрдин ахъайзава. Сад лагъайди, им гъич са мазгъабдивни къазвач.

Къвед лагъайди, и жуъре ийизвайбуру чпи къвалав гвайдаз капл ийиз манийвалзавайди фикирда къуна кланда, вучиз лагъайтла гъа икI авуналди абуру къвалав гвайдан

Ас-Салам-фото

Суал: Къилел алачиз капл авуртла жедани?

Жаваб: Эгер итимди вичин аврат (пицинилай метлрал къван) клевна амай чкаяр къецила туна капл авуртла, гъа им бес жезва, яни капл къабулзава. Амма и жуъреда капл авун карагъат (нежелательное) я. Къейд авун лазим я хъи, капл ийидайла вири беден клевун суннат я.

Къилел алачиз капл авунни карагъат я. Шариатдин вири ктабра гъа икI кхъенва. Аллагъдин Пайгъамбарди ﷺ капл ийидайла къилел алукдай.

Суал: Эгер эвленмиш жезвай жегъилрикай сада капл ийизвачиз хъайитла, абурун никягъ гъакъикъиди жезвани?

Жаваб: Мисклиндин имамди, никягъ ийидайла, жегъилар Исламдин дибрин, капл тавурла жезвай гунагърин гъавурда туна кланда. Капл тийизвайда сифте туба авуна ахпа никягъ авун чарасуз я. Капл

тийизвайдаз динсузди лугъуз жедач, анжах ам фасикърик (гунагъкар) акатзава.

Шариатдин гъич са ктабдани фасикъдиз эвленмиш жедай ихтияр авач лагъана кхъенвач.

КъатI ама

ИНСАРИКАЙ ВИРИДАЛАЙНИ ЛАЙХЛУДИ СИФТЕНИ-СИФТЕ САЛАМ ГУЗВАЙДИ Я

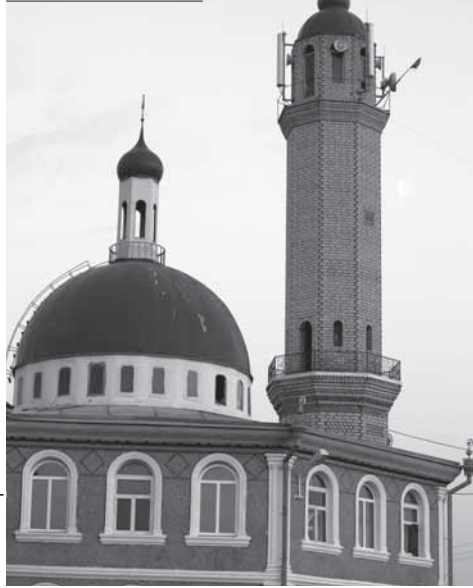
Гъадис

ИСЛАМДИН ТАРСАР

Аллагъдин патай савкъат

Умар асгъабди ۞ чал ихътин са ихтилат агакъарнава: «Са юкъуз чун асгъабарни галаз Пайгъамбардин ۞ патав ацукънавай. Садлагъана инал лацу партал алай гуърчег са итим атана акъатна. Ацукънавайбуруз ам садазни танишди тушир.

Абдуллагъ ХИДИРОВ,
Докъузпара
райондин имам

Ас-Салам-фото

Ам атана Пайгъамбардин ۞ патав мет метлез яна ацукъна адаз суалар гуз башламишна: «Ислам квекай ибарат я?» Мугъаммад Пайгъамбарди ۞ жаваб гана: «Ислам вад даяхдикай ибарат я. Сад лагъайди – инсанди Аллагъ-Таала сад тирди ва Мугъаммад Пайгъамбар ۞ Ада ракъурнавай Пайгъамбар тирдан гъакъиндай шагъидвал авун, и кардихъ риклин сидкъидай инанмиш хъун. Къвед лагъайди, - йикъа вад капI авун. Пуд лагъайди – мал-девлет авай касди закат гун. Къуд лагъайди – Рамазандин вацра сив хуьн. Вад лагъайди – уьмуьрда са сеферда, мумкинвал аваз хъайитIа, Гъаждал фин». Хабар къур касди Мугъаммад Пайгъамбарди ۞ дуьз я, лагъана тестикъарна. Мад и касди Мугъаммад Пайгъамбардивай ۞ хабар къуна: «Иман квекай ибарат я?» Мугъаммад Пайгъамбарди ۞ лагъана: «Иман – им Аллагъдихъ, Адан малаикрихъ, Ктабрихъ, пайгъамбаррихъ, Къияматдин йикъахъ ва хийир-шийир Аллагъдин патай тирдахъ инанмиш хъун я». Хабар къур касди дуьз я, лагъана. Атанвайда Мугъаммад Пайгъамбарди ۞ суалар гун давамарна: «Игъсан вуч затI я?» Мугъаммад Пайгъамбарди ۞ жаваб гана: «Игъсан – им Аллагъ-Тааладиз, ваз Ам аквазвачтIани Адаз вун аквазвайди хъиз ибадат авун я. Са гафуналди, ийизвай ибадат, исламдин ва имандин шартIар риклин сидкъидай къилиз акъудун».

Хабар къур касди Мугъаммад Пайгъамбарди ۞ дуьз я, лагъана тестикъарна. Атанвайда Мугъаммад Пайгъамбардивай ۞ Къиямат йикъан лишанрикай, аламатрикай хабар къуна. Пайгъамбарди ۞ лагъана (мана): «Чехи тир Аллагъ-ТааланазижедайIкIвалахар, адалатсувилер жеда». Ахпа и суалар гайи кас къарагъна и межлисдилай хъфена. Ахпа Мугъаммад Пайгъамбарди ۞ Умар асгъабдивай ۞ хабар къуна: «Умар, чир хъанани ваз суалар гайи кас вуж ятIа?» Умар асгъабди ۞ лагъана:

«Аллагъдизни Адан Пайгъамбардиз хъсан чида». Мугъаммад Пайгъамбарди ۞ лагъана: «Ам Аллагъ-Тааладин эмирдалди чаз ислам дин квекай ибарат ятIа чириз инсандин кIалубда аваз атанвай Жабраил малаик тир».

Мугъаммад Пайгъамбарди ۞ лугъузва: «Гъи касди вад капI жемятдихъ галаз мисклинда авуртIа, гъадаз Аллагъ-Таалади вад шей гуда. Сад лагъайди – и дуьньядин гъам-хажалатар, кесибвал, дарвилер къилел къведач. Къвед лагъайди – сурун (суалар) азабрикай къутармиш жеда. Пуд лагъайди – эхир Къияматдин юкъуз эрчи гъиле ктаб вугудай хъсан ксарикай жеда. Къуд лагъайди – СиратI муькъвелей регъятдаказ фидай ксарикай жеда. Вад лагъайди – гъисаб суал авачиз Аллагъ-Таала рази хъанвай женнетегъли ксарикай жеда». Мугъаммад Пайгъамбарди ۞ лугъузва: «Са капI жемятдихъ галаз мисклинда авурдаз 27 суаб хъсан кар авунвай хъиз гъисабзава». Пайгъамбарди ۞ мадни лугъузва: «КапI – диндин даях я, ни капI тунатIа гъада диндин даях хана».

Пайгъамбардин ۞ патав са асгъаб атана. «Я Расуллагъ, - лагъана хабар къунай ада, – виридалайни хъсан амал вуч ятIа?» Пайгъамбарди ۞ лагъана: «Вахт-вахтунда Аллагъ-Тааладиз капIтеат авун я».

Мугъаммад Пайгъамбарди ۞ лугъузва: «Гъи касди вахт-вахтунда михивал дастамаз гъаз капI-теат авуртIа, гъа касдиз эхир Къияматдин юкъуз Аллагъ-Тааладин патай хъсан пай жеда».

Мугъаммад Пайгъамбарди ۞ лагъана: «Йикъа вад капI ийизвай инсан Аллагъ-Тааладин бурж ферз къилиз акъузавай инсан Аллагъ-Таалади Женнетдиз ракъурда».

Аллагъ – Таалади ганвай еке тир савкъат мусурман касдиз йикъа вад сефер беден чуьхуьзвай инсан гъикI михъи жезватIа, гъакI йикъа вад сефер капI ийизвай мусурман кас гунагърикай михъи жезва. Мугъаммад Пайгъамбарди ۞ лугъузва: «Эхир Къияматдин югъ хъайила Аллагъ-Таалади са бязи инсанрин чина цава авай гъетери хъиз нур твада. Малаикри а инсанривай хабар къада: «Куь чина ихътин нур вучиз ава?» Абуру лугъуда: «Чун и дуьньядал, азандин ван хъайила, михивал авуна мисклиндиз фидай инсанар тир». Ахпа са бязи инсанрин чинавай нур цава авай ракъинин нур хъиз жеда. Малаикри хабар къада: «Куьн и дуьньядал гъихътин инсанар тир?» Инсанри жаваб гуда: «Чун азандин ван тахъанмаз михивал авуна мисклиндиз фидай инсанар тир». Ахпа са бязи инсанрин чинавай нур цава авай ракъинин нур хъиз жеда. Малаикри хабар къада: «Куьн гъихътин инсанар тир и дуьньядал? А инсанри лугъуда: «Чун михивал авуна мисклиндин къене азандихъ яб гудай инсанар тир».

Къуй Аллагъ-Таалади чун вахт-вахтунда капI ийидай ксарикай авурай. Амин!

Исламда

ДУСТВАЛ ВА СТХАВАЛ

Сулейман-гъажи БАЙРАМОВ,
ДИУ-дин выпускник, чи корр.

Шукур хъуй сад тир Аллагъдиз чун мусурманар, диндин стхаяр авур. Пайгъамбардизни ۞ салават чаз стхавал мягъкем авун веси авур, ва салават Пайгъамбардин ۞ хизандизни ва асгъабийриз.

Ас-Салам-фото

Гуьрметлу стхаяр, Аллагъ-Таалади чун диндин стхаяр, Мугъаммад Пайгъамбардин ۞ уьмметдикай авунва. Пак тир Къуръанда икI лугъузва (мана): «Гъакъикъатда, Аллагъдихъ инанмиш жезвай-бур стхаяр я» («Аль-Гъуджурат» сура, 10- аят). Имам Муслималай атанвай якъин тир гъадисда лугъузва: «Мусурман мусурмандин стха я. Ада зулум ийидач, я куьмек авачиз тадач, гъакIни четин гъалда тадач». Чун мусурман стхаяр ва Мугъаммадан ۞ уьмметдикай хъун - им гъаф еке нямет я, ихътин нямет гайи Аллагъдиз шукур гъана кланда.

Диндин стхавал ивидин стхавилелай къуватлу я. Вучиз лагъайтIа ивидин стхавал и дуьньяда акъваз жезва, диндин стхавал и дуьньядани ва эхиратдани давам жезва. Ивидин стхавал чи буба-дидедейла къазанмишзава, диндин стхавал - Аллагъ-Тааладивай ва адан Пайгъамбардивай ۞. ГъакI хъайила, Пайгъамбарди ۞ лагъанва: «Зун квез аялариз чпин буба гъикI ятIа, гъакI я» (Абу Давуд, Насаи, Ибн Маджа). Диде-бубадиз гъамиша чпин аялрин арада гуьрмет хъана кланда. Мугъаммад Пайгъамбарди ۞ мадни гъаф мусурманрин арада гуьрмет, хъсан алакъаяр хъана кланда. Гъелбетда, Пайгъамбардин ۞ регъим вичин уьммет паталди гъаф я, диде-бубади вичин аялриз ийидай регъимдилай. Инсандиз вичиз вич клан хъунилай Пайгъамбарди ۞ чун гъаф кланда. ГъакI хъайила, Пайгъамбарди ۞ лап хъсандиз мусурманрин арада гъихътин алакъаяр хъана кланзаватIа гъавурда тунва. Чаз аквазва, гъикI гъаф инсанар и фана дуьньядин девлетрихъ галтуг ийизватIа. Гъелбетда, чун мусурманар я лагъана чна гъаф зегъмет чIугуна кланда, чи арада гуьрмет, берекат хъун патал. Гъелбетда чи бахт и дуьньядани ва эхиратдани чна ийизвай амалдилай аслу я. Имам Агъмадалай атанвай гъадисда икI лугъузва: «Жуваз кланиди масадазни хъана клан хъухъ, жуваз даклан кар маса-

дазни хъана клан жемир». Аль-Бухаридилайни Муслималай атанвай гъадисда икI лугъузва: «Эгер са мусурманди вавай са затI тIалаб авуртIа адаз гана кланда, гъи мусурман зулумдик кватIа гъадаз куьмек це». Мадни Аль-Бухаридилай ва Муслималай атанвай якъин тир гъадисра лугъузва: «Пайгъамбарди ۞ лагъана: «КIанивилелди ва регъимлувилелди муьминар инсандин жендекдив гекъигиз жеда: инсандин са чка тIа хъайила, вири жендек тIада ва ахваривай хада». И якъин тир гъадисда вири кIеве авайбуруз куьмек гун тIалабзава. Эгер мусурманди вичи вич икI тухуз тахъайтIа, адан иман зайиф я.

Маса гъадисда икI лугъузва: «Ни мусурманрин къайгъударвал чIугвазвачтIа, ам абурукай туш». Садрани са инсанди масадаз зиян гана виже къведач, ва адакай чIуру фикирни авуна кландач. Аль-Бухаридилай ва Муслималай атанвай якъин тир гъадисда лугъузва: «Мусурман ам я хъи, вичин сивикай, гъиликай маса мусурмандин зиян тежедайди». И якъин тир гъадисдин гъавурда икI къуна кланда - халис мусурман ам я хъи, вичин гъиликай, сивикай са гъвечли зиянни тежедайди. Мусурмандин зиян гудай инсандиз Аллагъ-Таалади эхиратда еке азабар гуда. Якъин тир гъадисда Пайгъамбарди ۞ икI лугъузва: «Аллагъдал къин къазва за, Женнетдиз къведач садни гъакъикъи иман тахъанмаз, а касдихъ гъакъикъи иман жедач квез куьн садаз сад клан тахъанмаз. Ахъайин квез гъи амал авурла куьн клан жеда тIа. Куьне гузвай салам артухара».

Гуьрметлу стхаяр ва вахар, мусурманрин арада хъана клани алакъайрикай пак тир Къуръанда, гъадисра гъаф кхъенва, вири инал кхъиз хъайитIа чаз ктабар бес жедач. Аллагъ-Таалади чаз къуват гурай чи арада хъсан алакъаяр хъун патал, шайтIан чавай яргъаз хъуй. Амин!

ИСЛАМДИН КЪАНУНАР

Мугъаммадариф РАМАЗАНОВ
Махачкъала шегъердин
Имам Шамилан тварунихъ
галай мискидин имам

Азан

(Имам Шафиидин мазгъабдалди)

Азан ва икъамат гудайла виже текъведай (макругъ) гъерекатар

Азан ва икъамат гун гъевчи аялдал, гунагъ-кардал, фасикъдал тапшурмишна виже къведач. Абурукай муэдзинар жедач. И ксари куплуни вахт мукъва хъанвайди тестикъун патал гузвай азан, ам гъакъикъатдив къазвайди хъайитлани, къабулун лазим туш. Амма ихътинбуруз азан чеб паталди гудай ихтияр ава (жемъят паталди ваъ). Гъилер чухъун гвачиз азан ва икъамат гунни карагъат (кутуг тавур кар) яз гъисабзава.

Гъусль (михъиз жендек чухъун) авуна къанзавай гъалда аваз икъамат ва азан къелунни генани кутуг тавур кар я. И гъалдаваз икъамат къелун азан гунилайни чехи гунагъ я (порицаемо). И къве гъерекатни къвачин къилел алаз къиле тухуз жезвай касди ацукъай чкадилай авун кутугнавач.

Лугъудайла сес дегишарна ва куруъ сесер яргъалди члугуна къандач. Ихътин дуъз лугъун тавунин къайда кутуг тавунвайди яз гъисабзава нагагъ мана дегиш жезватла, эгер мана дегиш жезватла ам гунагъ кар яз гъисабзава. Месела, гунагъ кар яз гъисабзава «...Акбар» гафар лугъудайла гъар гъи ачух сесер хъайитлани яргъалди члугуна ударение эцигун; «Аллагъу» гафуна сифте сес тир «А»-дал ударение эцигун; «салат» ва «фалах!» гафара «а» арабри члугвазвайдалай артух яргъалди члугун; «салах!» гафунин чкадал «сала» лугъун. Нагагъ лугъузвай касди и гъалатлар чиз-чиз ачухнаваз хъайитла, ам куфрдиз аватзава, вучиз лагъайтла, ик! авурла, гафарин мана-метлеб дегиш жезва. Им гзаф къадар мусурманри артух фикир тагузвай хци месэлайрикай сад я.

Суннат куплариз эвер гун

Суннат куплариз азан ва икъамат гузвайди туш. Амма жемъятдихъ галаз (суварин гъакъиндай, рагъ ва варз къурла, марф тлалабдайла, таравигъра) ийизвай куплариз «Ассалата жамиъа» (вири куплунал къарагъ) лугъуналди эвер гузва я, туш хъи, адахъ галаз къазвай хътин метлебдин гафар кваз эвер гана къанда. И эвер гун куплуни вахт алукъдалди вилик, я туш хъи, куплуни вилик лагъана къанда вучиз лагъайтла, ада вичелди икъаматни азан эвез ийизва.

Гъакъикъи малуматрай аквазвайвал, ам са сеферда лугъунин чарасузвал ава, амма таравигъ-куплара гъар къве рекъатдин куплунал гана къанда.

Гъакъни и гафар Рамазандин вацра витр-кап! ийидалди вилик лугъузва, вучиз лагъайтла, витр-кап! жемъятдихъ галаз саналди авун хъсан яз гъисабзава.

«Ассалата жамиъа» инсан къейила адахъ ийизвай куплунал (жаназа) лугъузвач, нагагъ ихътин куплунал инсанрин къадар къвердавай гзаф жез хъайитла, ам лагъайтла хъсан я.

Нетижа

Куърелди лагъайтла, чеб тамамардайла азан ва икъамат гана ва я тагана къанзавай къуд жуьредин куплар ава.

Сад лагъайди, азан ва икъамат гана къанзавай куплар. Ибурук ферз тир вири вад капни акатзава, гъарма сад вичин вахтунда къилди-къилихъ ийизвайбур.

Къвед лагъай къайда, им саналди ийизвай ферз куплар я (къаза хъийизвай ва туш хъи, рекъе авайла ийиз тахъана санал ийизвайбур). Ихътин куплара сифтегъан куплунал эвер гун хъсан яз гъисабзава, амайбура виринра икъамат лугъун кутугнава.

Пуд лагъай жуьре суннат-куплар я. Ина азан ва икъамат къелун суннат туш. Ихътин куплар «Ассалата жамиъа» къелуналди авун хъсан я. Ибур жемъятдихъ галаз ийизвай суннат-куплар я.

Къуд лагъай жуьре – им са эвер гунни галачиз авуна къанзавайди я. Им къенвай касдихъ ийизвай (жаназа) кап! я. Нагагъ ихътин кап! ийидайбурун къадар артух жедайдак умуд кватла, «Ассалат жамиъа» лугъун хъсан кар яз гъисабзава.

Ас-Салам-фото

Азан лугъун хъсан яз

гъисабзавай бязи алава чкаяр

Хажалат авай касдин япал азан гун хъсан яз гъисабзава; жинеррикди начагъдан, хъел атанвай, ажугъди къунвай инсандин ва гъайвандин.

Цъай къурла ва инсандиз жинерри керекъунар (галлюцинация) арадал гъидайла.

Гъакъни яргъал сефердиз, рекъиз экъечнавайдан гуьгъуниз, ханвай аялдин япал, яни эрчи япал азан ва чапла япални икъамат гун хъсан я.

Гъадисда лугъузва: «**Ни вичин ханвай аялдин эрчи япал азан ва чапла япал икъамат къелайтла, ахътин аялдиз абурун гуьгъуьна авай жинерри манийвал гудач**».

Аялдин япал азан гуз неинки итимдивай, гъакъни дишегълидивайни (аялдин дидедивайни) жеда. Гъакъни аялдин эрчи япал «Инна анзальнагъу» сура къелун хъсан яз гъисабзава.

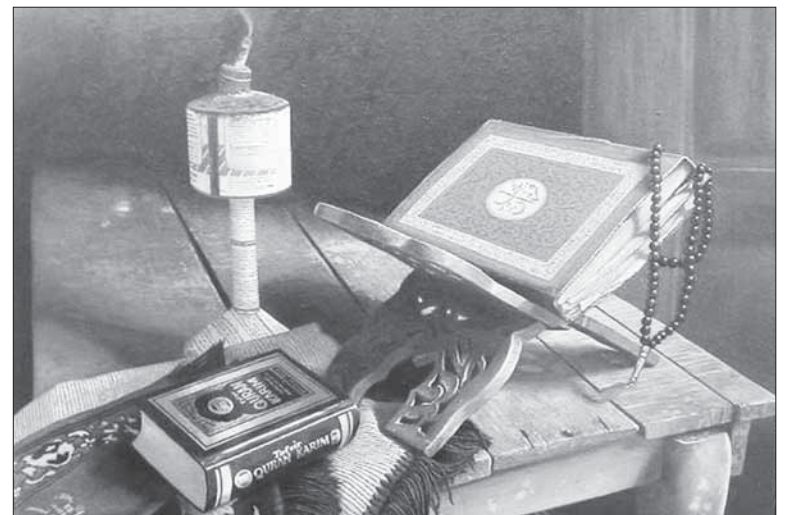
«Фатху-ль-алламда» ва «Иъанатда» кучудайла азан гайитла хъсан я лугъузвайбуруз ихътин жаваб ганва: къенвайди рекъе твазвай касдив барабар авуна хъиз, кучудайла азан къелна виже къведач.

ИСЛАМДИН ТАРСАР

Ислам дин

Мугъаммад-гъажи ХИДИРОВ,
ДИУ-дин выпускник,
Цийи Къуруш

Шукур хъуй сад тир Аллагъдиз чун мусурманар яз халкъ авур саламарни еке дережаяр Мугъаммад Пайгъамрдиз ва адан къвалин эгъ-лийризни асгъабриз чав Ислам дин агакъар авур.

Чи дин Ислам дин я. «Ислам» араб чалай таржума авурла - им муьтлуьгъ хъун лагъай члал жезва, вични халкъ авур Халикъдиз. Къенин юкъуз чун Аллагъдиз муьтлуьгъ туш лагъайтла жеда. Вучиз лагъайтла Аллагъди чи хиве тунвай эмирар чна къилиз акъудиз алахъзавач. Гъар сада багънаяр жагъуриз алахъзава, сада «заз вахт авач за къазанмишна къанда», муькуьда «Такъат авач», пуд лагъайбуру «зун азарлу я» ва гъа ик! мад. Ихътинбуруз акси яз, гзаф мисалар гъиз жеда: Аюб пайгъамбарди ﷺ, виридалайни пис азар квай инсан яз, Аллагъдиз икрамнай, Иса пайгъамбар ﷺ виридалайни кесиб тир, адани Аллагъдиз икрам авун акъвазарнач, Сулейман пайгъамбар виридалайни девлетлу кас тир, гъадани, вичин девлетдиз килиг тавуна, Аллагъдиз икрамна.

Гъуьрметлур! Аллагъди чавай алакъ тийидай къвалах чи хиве тунвач. Месела, Ислам диндихъ вад даях ава.

1. Келима шагъадат: за шагъидвал ийизва маса худаяр авач тек са Аллагъдилай гъейри ва мадни за шагъидвал ийизва Мугъаммад Аллагъдин илчи ва пайгъамбар я, лагъана.

2. Йикъа вад вахтунда вад кап! авун.

3. Мал девлетдилай закат гун.

4. Рамазандин вацра сив хъун.

5. Такъат авай кас умуьрда садра къванни гъаждал фин.

Ибур гъар са «зун мусурман я» лугъудай касдин хиве авай крар я. Эгер захъ гъаждал фидай тлакъат авачтла ва я сив хъудай сагъламвал авачтла, я закат гудай девлет авачтла абур

зи хивени жезвач ва завай хабарни къадач. Амма амай къве къвалах, яни келима шагъадатни кап! авун - им садан хивяйни акъатзавач. Сагълам, азарлу, кесиб, девлетлу талгъана виридан хиве амукъзава. Къандатла вичиз пачагъ хъуй, эгер ам мусурманрин жергейра аватла, ада йикъа вад сеферда кап! авун лазим я. Кап! тийидай ихтияр мусурманрикай тек пуд жуьре инсанриз ава: аялдиз 14-15 йис тамам жедалди, акъулсуздаз ва дишегълийриз вацран къилер авайла, а члавуз абруз ам гъарам я.

Амай мусурманриз кап! ийиз чиз хъайитлани чин тийиз хъайитлани ахъайзавай купларай адаз еке тир дагъ къадар авай гунагъаркъида, вучиз лагъайтла ам адан хиве авай буржи я.

Адет тирвал, гъар садаз вич виридалайни михъи яз, гунагъ квачирди хъиз аквада. Заз чиз, рик! михъи яни тушни чирдай тадаракар инсандивай гъеле акъудиз хъанвач. Амма нин рик! михъи ятла, ник гунагъар пара, ник тимил кватла са Аллагъдиз чиде. Чи буржи адан эмирар къилиз акъудун я. Вири хъсан пис, чехи-гъевчи, хатур-гъуьрмет чаз диндай чир жезва. Эгер чун диндихъ элкъуьн тавуртла, ихътин ерияр чи арадани амукъдач.

Са шакни алачиз, Аллагъдин эмирар вири чаз хийирлур я, Аллагъдиз ﷺ адакай авай са шейни авач. Авуртла чалай Аллагъ разини жеда ва чаз хийирни я.

Къуй Аллагъди чи халкъ бахтсузвилерикай, баладикай, диндин гъавурда члурукла акъадайбурукай хуьрай ва дин Ислам ширинарна Вич рази жедайбурукай Авурай. Амин!

ХИЙИРЛУ ИХТИЛАТ ИЙИЗВАЙ КАС ХИЙИРЛУ КАР АВУРДАЗ ТЕШПИГЪ Я

Гъадис

ЭХИРИМЖИ СИЯГЪАТ

И дуньяда ажал текъвезвай гъич са пипни авач. Ажал агакьайла я са духтурдивай, я са дава-дармандивай затни ийиз жедач.

Абдулазиз ГЪУЪСЕЙНОВ

Исятда инсанриз ажалдин вилик пад къаз кланзава, вични илимдин куьмекдалди. Амма ихътин зегьметар члугунихъ, тamarзлувилихъ са жуьрединни аквадай хътин хийир авач. Профессор Вагъаддин Хана вичин «Исламди клевивал алаз истемешзава» ктабдин 79 - чина кхъизва: «Гъакъикъатдани, вуж эбеди уьмуьрдихъ, эхиратдихъ инанмиш туштла, тебиатди истемешзавай гъиссерилай аслу яз, абуру и уьмуьр гъамишалугъдаз элкьуьриз кланзава. Гъавиляй ажал атунин карда себебар жагъуриз ва абурун вилик пад къун патал, рекьин тийидай уьмуьр яратмишун патал алахъунар ийизва. Амма ахътинбур ихътин дуьшуьшриз хас тегьерда магълуб жезва: гъар сеферда ихътин жагъурунра абурал элкъвена хуьквезвайди са хабар жезва – ажал атана, ам агакьна. Ажалдин гъакъикъатдин гъакъиндай 200 дав къван агакьна суалар арадал къвезва: «нервийрихъ галаз алакьалу яз бедендин хам агаж хъун», «инсандин бедендивай къвалах хъийиз тахъун», «датлана гьерекатдик квай белокрин чкадал къвердавай зайиф жезвайбур арадал атун», «бедендин галкьурзавай паяр зайиф хъун», «бактерияр ва жуьреба-жуьре азарар гъизвай микробар инсандин беденда артух хъун» ва мсб. Уьмуьр гъамишалугъди яз амуькдай лугъуз тестикъзавай фикирар ва и рекъе кьиле тухузвай къвалахар – вири руьхъ хъана физвайди я. Гъакъикъатдин са теория амуькзава: инсан гъихътин яшара аваз хъайитлани, гъина аваз хъайитлани рекъизвайди я вичин вахт агакьайла».

Ажалди вич къведа лагъана хабар гудайди туш. Ам Аллагъди ﷻ гъар са чан алай шейиниз ганвай вахтунин эхир агакьайла къвезвайди я. Сад тир Аллагъди ﷻ лугъузава: «Абурув чпин вахт агакьайла ам гъич са куьнвивайни къуна акъвазариз жедач, гъич са сятдани, я ам ахъйнавай вахтунилай виликни къведач». «Аллагъди ﷻ руьгъдив вичин вахт агакьайла ам гъич са сятинани къуна акъвазардач, куьне ийизвай фикиррин гъакъиндай Аллагъдиз ﷻ вири чизва».

Инсанди вичин уьмуьр а тегьерда тухвана кланда хъи, гьерек вахт атайла ада гъайиф члугуна хъиз лугъун тийидайвал: «Я Халикъ, нагагъ Вуна зи уьмуьр вахтунилай са тимилай артухарнайтла, за садакъа гудай ва зун пак инсанрин жергеда жедай!» Ажал къаршиламишун патал инсан гъамиша гъазурлухвиле хъун лазим я. Умаравай ﷻ: «Ажалдиз гъикъ гъазурвал акуна кланда?» - хабар къурла, ада жаваб гана: «Ажалдиз гъазурлухвал акун - им Аллагъдин истемешунар кьилиз акъудун, гъарамдивай яргъа хъана хъиз, жуван кьилихдин виридалайни тамам, хъсан ерияр хъун я».

Исламда ажалдин гъакъиндай вуч лугъузватла за ДУМД-дин экспертний отделдин къуллугъчи Мугъаммад-гъажи Мегъамедовавай жузуна.

Куьн гъина аваз хъайитлани ажалди гуьзлемишзава

– Исламда ажалдин гъакъиндай вуч лугъузава, адаз гъихътин кьимет гуьзава?

– Исламда ажал – им бедендивай руьгъ къакъатун я, амма руьгъ вич рекъизвач. Ажал чун и дуньядай маса дуньядиз тухузвай лукъ хъиз я ва а дуньядин твар «Барзах» я. Ана чаз хъсан савкъатар гуда, са шартлуналди, нагагъ чна уьмуьрдин къене чалай алакьдайвал Аллагъдин ﷻ истемешунар тирвал кьилиз акъуднаваз хъайитла.

– И уьмуьрдай хъфин патал инсан гъикъ гъазур хъун лазим я?

– Эгер чаз ажалдикай санизни катиз тежедайди, чи мес чил, чи беден жуьреба-жуьре гъашаратриз ем ва чун Мункардихъни Некирдихъ галаз гуьруьшмиш жедайди, чун Суд - дувандин йикъа, Женнетдини Жегъеннемди гуьзлемишдайди чизватла, чи фикирар датлана ажалдикай хъун лазим я. Чи гъазурлухвилер, чна ийизвай гъар са фикир анжах ажалдин гъакъиндай хъун чарасуз я.

Нефсини уьмуьрдихъ ялзавай инсанди ажалдикай фикирдач, гъавиляй ам адаз гъазурни жезвач. Чна датлана чи гунагърилай гъил къачун патал тлалабна, яни туба авуна клан я, муьквал-муьквал ажалдикай фикирун лазим я, Аллагъдиз ﷻ ибадат авунин карда алахъна кланда. Чна ажалдиз аквазвай гъазурлухвилера ийизвай къван хъсан крари еке чка къазва, гъарамдикай яргъаз акъвазуни, гъар са кардив риклин михъивилелди эгечлуни.

Вири и крариз къуват гуьзвайди ажалдикай ийизвай фикирар я.

– Куьне гъикъ фикирзава, вучиз инсанриз ажалдихъай кичле я?

– Инсанриз ажалдихъай ихътин къуд себебдалди къурху ава:

1) и дуньядин гъевес, ашкъидикай магърум хъун;

2) вичелай къулухъ къватлай къван девлетар таз кичле хъун;

3) ажалдилай къулухъ вуч жедатла чир тахъунихъай кичле хъун;

4) уьмуьрда авур къван гунагърилай гъил къачун тавунин патахъай къурху хъун.

– Лугъуда хъи, вич рекъидалди яхълур югъ вилик амаз инсанди ажал агакьзавайди гъиссзавалда. Вучиз икъ ятла? Им Аллагъди ﷻ ийизвай эхиримжи тагъкимарун ятла, инсанди вичин гунагърилай гъил къачун тлалабун патал? Ихътин дуьшуьшра инсанди вуч авун лазим я?

– Нагагъ гъар са инсанди вич рекъидалди яхълур югъ амаз ажал агакьнавайди гъиссиз хъанайтла, абур вири гунагърилай гъил къачуна и дуньядилай фидай, амма чаз аквазвайвал, икъ туш.

– Медицинада «клинический ажал» лугъудай мана ава. Ам Исламда авани?

– Клинический ажал им эхиримжи тереф, кам я. Медикри тестикъзавайвал, ам я ажал туш, я уьмуьр. Им цийи тереф, ери я. Клинический ажал – им вич элкьуьриз жедай хътин са гъал я. Нефес къунва, я туш хъи, ивидин гьерекат акъвазнава лагъай члалалди ам ажалдив барабар ийиз жедач. Клинический ажалдин лишанрик ихътинбур: нефес амуьк тавун, риклин гьерекат акъвазун, вичиз медицинадин члалалди генерализованный тегьердин кесибвал я туш хъи и къайдадин цианоз, вилерин нинейри экуьни ийизвай таъсирдиз жаваб тагун акатзава.

– Куь фикирдалди, клинический ажал агакьнавай ксариз чеб са патахъай, чпиз вуч жезватла акун ва, лугъудайвал, абур гъатта Женнетдани хъун ва анай элкъвена хквез таклан хъун – вири ибур квелай аслу жезва?

Ажалдикай камаллу фикирар

Ажал агакьайлани рекьин тийидайвал яшаммиш хъана кланда.

Ажалдихъай кичле жемир! Чун авайла ам авач, ам авайла чун авач. Чун адахъ галаз чин-чина акъадач.

Акъ яшаммиш хъухъ, ви зигъинда къуй, Вун хъфидай туькъуьл легъзе амуькуй.

И дунья вакай магърум тахъурай, Анжах вуна адакай туба авурай

Абу Шукур

Ажал – им рекъизвайди патал бахт я.

Къейила мад рекъидайди яз амуькдач

Т. Паркер

Ажалдикай кичле хъайитлани, тахъайтлани ам къвезвайди я

И.Гете

Ас-Салям-фото

Исламди ихътин гъалариз гъихътин кьимет гуьзава?

– Клинический ажалдин гъал ахвариз муькьва я ва ахварай адаз вуч аквазватла, гъам и гъалдавай-дазни аквазва.

– Исламда гъихътин ажал виридалайни кьиметлуди яз гъисабзава?

– Пайгъамбаррин руьгъер абур къейидалай къулухъ Женнетда жезва, Женнетдин емишрикай дадмишзава ва йифиз абур Аршдин чирагърик къватл жезва.

Шагъидрин руьгъер къацу къушарин туьтуьхра жезва. Абуру Женнетда лув гуьза ва анин яр-емиш дадмишзава, Женнетдин яд хъвазва ва Аршдин кланик квай къизилдин чирагърив муькьва жезва.

Пак муьминрин руьгъер Женнетдин багъларавна, амма абуру незвач, хъвазвач, гъейранвалзавач, гъакъ Женнетдиз килигзава.

Гунагъкар муьминрин руьгъер чилинни цавун арада жезва.

Кафиррин руьгъер гъелек жез члулав къушарин туьтуьхра сиджинда (чилини ирид лагъай къатуни кланик квай чка) жезва.

Александр Суворова лагъана: «Къве ажал жедач, садакай катиз жедач». Гъар са инанмиш касдиз вичиз вуч жедатла чизвайди я, гъавиляй, чна гъар юкъуз и уьмуьр туна кланзавайдан гъакъиндай фикир ийиз, гъазурвал акваз хъана кланда. Малум тушир чкадиз фида лагъана ваъ, эбедивилиз фида лагъана. Амма ана чи дуланагагъ бахтварди хъун патахъай, чна Сад тир Аллагъди ﷻ ганвай вири истемешунар кьилиз акъудна кланда ва Адан регъимдихъ, чаз гунагъар багъишдайдахъ, Ам Регъимлуди ва Мергъематлуди тирдахъ инанмиш хъана кланда.

Куь уьмуьрдин метлебдин гъакъиндай фикир ая, и уьмуьрдин гъар са декъикъадив, йисав, йикъав, вацрав къадирлудаказ эгечл.